

Marta Gołębiowska
Uniwersytet Wrocławski

Więcej niż podręcznik: nowoczesny warsztat lektora języka polskiego jako obcego wobec wyzwań współczesnej glottodydaktyki

Mehr als ein Lehrwerk: Die moderne Werkstatt für
Polnischlehrkräfte im Kontext der modernen Sprachdidaktik

Wprowadzenie

Analiza współczesnych badań glottodydaktycznych prowadzi do wniosku, że dyscyplina ta znajduje się obecnie w punkcie zwrotnym, wymagającym od lektorów znacznie więcej niż tylko biegłości w przekazywaniu reguł gramatycznych. Rzeczywistość, w której funkcjonują studenci, uległa gwałtownemu przyspieszeniu, a wraz z nią zmieniły się ich potrzeby, motywacje – a co najistotniejsze – sposób przyswajania wiedzy. Z perspektywy praktyki nauczania języka polskiego jako obcego staje się jasne, że tradycyjne podejście komunikacyjne, uznawane jeszcze dekadę temu za szczyt nowoczesności, obecnie wymaga dopełnienia o głęboką refleksję nad tożsamością ucznia oraz nową funkcją nauczyciela.

W codziennej pracy z grupami międzynarodowymi coraz częściej odnotowuje się, że dorośli uczniowie szukają w języku polskim jako obcym nie tylko poprawnych struktur, ale przede wszystkim klucza do zrozumienia swojej nowej codzienności. To sprawia, że warsztat lektora musi stać się bardziej elastyczny i wielowymiarowy. Dzisiejsza dydaktyka wymaga połączenia sprawdzonych metod z nowym spojrzeniem na podmiotowość kursanta, który nie jest już jedynie odbiorcą wiedzy, lecz partnerem w procesie edukacyjnym. Model oparty wyłącznie na przekazywaniu informacji jawi się jako niepełny, wymagając analizy potrzeb ucznia oraz wdrożenia funkcji wspierających jego autonomię.

Zmiany te nie stanowią jedynie teoretycznego konstruktu, lecz są żywym procesem, który w literaturze przedmiotu określa się mianem „fali globalizacji” (Werbińska 2019). Ważne dla zrozumienia tego zjawiska jest przyjęcie założenia, iż w nowym układzie dydaktycznym język przestaje być celem samym w sobie, stając się osobistym zasobem jednostki. Student nie uczestniczy w zajęciach jedynie po to, by przyswoić system językowy w izolacji od rzeczywistości; celem jest wyposażenie go w narzędzia pozwalające na rozumienie świata, budowanie relacji oraz realizację projektów życiowych w nowym otoczeniu kulturowym. „W fali globalizacji język jest »zasobem« posługującej się nim osoby nabytym w celu osobistego rozumienia świata, potrzebnym do eksploracji treści, udziału w projektach edukacyjnych, korzystania z nowych technologii” (Werbińska 2019).

Taka zmiana perspektywy rzuca nowe światło na rolę lektora, który przestaje pełnić funkcję jedyne go źródła wiedzy czy „strażnika poprawności”, a staje się przewodnikiem po świecie znaczeń i moderatorem doświadczeń edukacyjnych. Współczesny kursant, funkcjonujący często w warunkach przebodźcowania i deficytu uwagi, potrzebuje nie tyle wykładowcy, co stratega wspomagającego selekcję wartościowych treści i nadawanie im sensu. Niezbędne staje się przy tym odejście od banalizacji tematów – dorośli uczniowie wymagają materiałów stymulujących poznawczo, prowokujących do myślenia i dających poczucie realnego wpływu na proces uczenia się (Komorowska 2003, za: Werbińska 2019).

W odpowiedzi na te oczekiwania narodziła się koncepcja „coachingu językowego”, podczas którego coacher pomaga uczniowi/uczennicy w wypracowaniu własnych strategii oraz precyzyjnym osiągnięciu celów. Praca ta jest ukierunkowana przede wszystkim na rozwój osobisty (Gębał 2019). Wymusza to na lektorze świadomą pracę z emocjami i zasobami intelektualnymi ucznia (Mikiewicz 2015). Nauczyciel powinien posiadać wiedzę i umiejętności z dziedziny psychologii, wykorzystywane w pracy coachera, takie jak np. znajomość cech osobowości, uczuciowości i umysłowości uczniów. Dzięki temu będzie w stanie odpowiedzieć na nowe, również te pozajęzykowe, potrzeby uczniów (Komorowska 2009). Dzięki takiemu przygotowaniu lektor buduje przestrzeń, w której studenci czują się pewniej, co przekłada się na skuteczniejsze przełamywanie lęku komunikacyjnego. Uczeń czujący wsparcie potrafi lepiej dobrać metody pracy do swoich upodobań, dzięki czemu proces dydaktyczny staje się bardziej świadomy, a bariery niemożliwe do pokonania zostają zniwelowane dzięki partnerskiej relacji i psychologicznemu wsparciu. Należy jednak podkreślić, że coaching językowy nie oznacza rezygnacji z roli eksperta językowego, lecz jej redefinicję – lektor pozostaje specjalistą, który wspiera autonomię ucznia w sposób świadomy i metodycznie ugruntowany.

Wszystkie powyższe założenia teoretyczne znajdują swoje zwieńczenie w sposobie doboru i wykorzystaniu materiałów dydaktycznych. W nowoczesnym warsztacie lektora podręcznik przestaje być jedynym i ostatecznym wyznacznikiem procesu nauczania, stając się fundamentem – swoistym rusztowaniem, na którym buduje się autorski program zajęć.

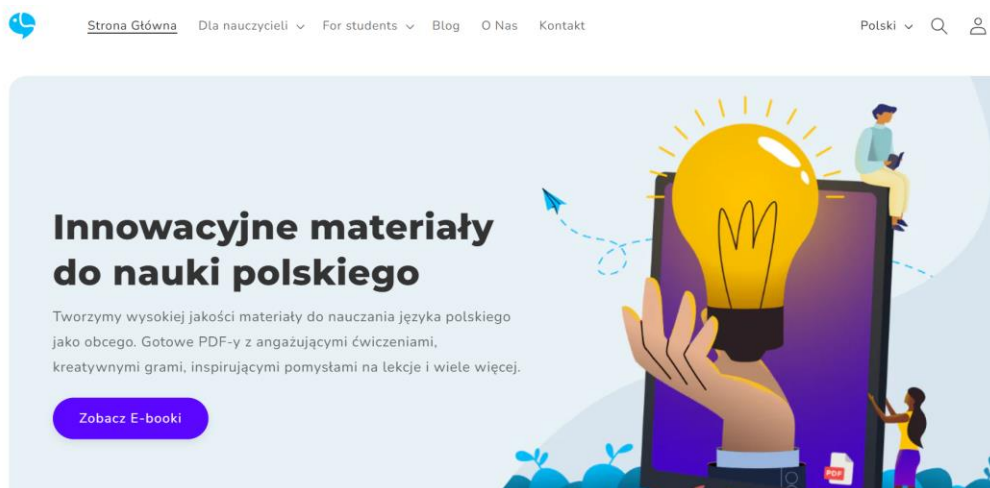
W związku z tym poniżej szczegółowo omówiono kilka najnowszych i najbardziej innowacyjnych pozycji wydawniczych dostępnych obecnie na rynku glottodydaktycznym. Wybrane publikacje zostały zaprezentowane jako konkretne odpowiedzi na ewolucję potrzeb współczesnego ucznia, ilustrując praktyczne zastosowanie omówionych wcześniej strategii. Analiza ma charakter

jakościowy i opiera się na doświadczeniu dydaktycznym autorki oraz krytycznym przeglądzie wybranych publikacji.

Analiza materiałów dydaktycznych

linguify.pl

Platforma Linguify.pl jest zbiorem materiałów cyfrowych, głównie e-booków, które projektowane są tak, by maksymalnie oszczędzać czas i energię nauczyciela. Zamiast spędzać godziny na przygotowywaniu autorskich arkuszy, lektorzy otrzymują gotowe, dopracowane graficznie i merytorycznie narzędzia, które można wdrożyć na zajęciach od zaraz. Twórcy serwisu postawili sobie za cel pożegnanie się z „podręcznikową nudą” i zastąpienie jej żywym, praktycznym językiem. Misja platformy skupia się na wyposażeniu ucznia w umiejętności, które pozwolą mu swobodnie komunikować się w realnych, codziennych sytuacjach.

O innowacyjności Linguify świadczy silne zakorzenienie materiałów w psychologii uczenia się oraz neurodydaktyce. Autorka materiałów Joanna Pasek odchodzi od schematów na rzecz metod, które stymulują mózg do wydajniejszej pracy. Najważniejsze są tu mechanizmy grywalizacji i storytellingu, które zmieniają lekcję w angażującą opowieść, oraz wykorzystanie myślenia wizualnego. Dzięki estetycznym ilustracjom i przemyślanemu układowi graficznemu, uczniowie łatwiej przyswajają wiedzę drogą wzrokową. Oferta obejmuje zakres materiałów od poziomu A1 do B2, przy czym szczególny nacisk położono na materiały wspierające uczniów na poziomach podstawowych. Publikacje takie jak „Wejdź w rolę!”, „Codzienne sytuacje” czy „Księga tysiąca pytań” opierają się na technice role-play oraz dużej dawce humoru, co pozwala kursantom w bezstresowej atmosferze przełamywać bariery w mówieniu. Z kolei „Pogadanki z przypadkami” czy „Odkryj czasownik” wprowadzają zupełnie nową jakość w nauczaniu systemowym. Zamiast tradycyjnych tabel gramatycznych autorka proponuje innowacyjne podejście oparte na logice języka i wizualizacji struktur. Gramatyka przestaje być tu zbiorem suchych reguł, a staje się intuicyjnym narzędziem – przypadki i koniugacje są wprowadzane poprzez naturalne konteksty

komunikacyjne i atrakcyjne graficznie schematy, które pomagają uczniom „zrozumieć”, a nie tylko „zapamiętać” mechanizmy rządzące polszczyzną.

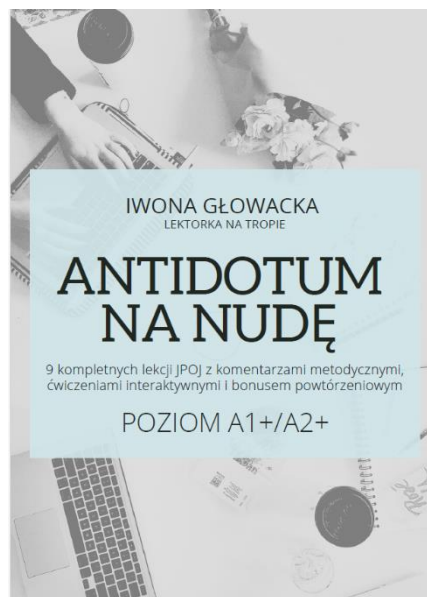
Linguify.pl to nie tylko sklep z materiałami, ale też prężnie działający system, z którego korzysta już ponad tysiąc nauczycieli i wiele uniwersytetów. Platforma dba o szeroki dostęp do wiedzy, oferując darmowe kursy i e-booki, co sprzyja integracji środowiska glottodydaktycznego. Jest to odpowiedź na potrzeby współczesnych kursantów, ponieważ poprzez połączenie nowoczesnego designu z wiedzą o tym, jak uczy się ludzki mózg, czyni z tej platformy niezbędny element biblioteczki lektora.

Iwona Głowacka „Antidotum na nudę”

To innowacyjny e-book wydany w 2025 roku. Został napisany z myślą o potrzebach lektorów oraz osobach uczących się języka polskiego jako obcego, głównie na poziomach A1+/A2+. Główną ideą autorki było znalezienie sposobu na pokonanie rutyny podczas lekcji poprzez odważne połączenie nowoczesnych technologii z codziennym językiem. Interaktywny charakter e-booka pozwala na sprawne przechodzenie od tradycyjnych zadań z rozumienia tekstu pisanego do zasobów internetowych. Charakterystyczne, niebieskie ikonki z symbolem monitora umożliwiają natychmiastową zmianę formy nauki – od czytania do oglądania filmów, słuchania nagrań czy rozwiązywania autorskich zadań w aplikacji Wordwall.

Kolejną mocną stroną publikacji jest oparcie jej na materiałach autentycznych, co daje kursantom szansę na kontakt z żywym językiem, którym Polacy posługują się na co dzień. Autorce udało się zebrać wiele ciekawych tekstów. Pojawiają się tutaj zarówno współczesne hity popowe Sanah, jak i legendarny polski rock w wykonaniu Maanam. Lektorzy mogą pracować na spotach reklamowych dużych marek (jak ING), zwiastunach filmowych (np. „Sweat”) czy opisach dzieł sztuki. Całość uzupełniają raporty o nawykach żywieniowych (z portalu Pyszne.pl) oraz ciekawe relacje z blogów podróżniczych.

E-book składa się z 9 lekcji, które mocno osadzono w polskich realiach społecznych i kulturowych, pozwalając na wielostronne poznanie kraju. Każdy moduł pozwala na realizację od 60 do 120 minut zajęć, a czas ten można swobodnie modyfikować, biorąc pod uwagę liczebność grupy oraz tempo pracy uczniów.. Tematyka jest różnorodna: od budowania relacji sąsiedzkich i analizy świata influencerów, po poznawanie zabawnych polskich idiomów związanych ze zwierzętami, odkrywanie tajemnic odbudowy Warszawy z obrazów Canaletta, analizę rynku mieszkań, zwyczajów żywieniowych Polaków oraz wycieczkę na wielokulturowe Podlasie do Krainy Otwartych Okiennic. Pod kątem językowym moduły te pozwalają przećwiczyć m.in. liczbę mnogą przymiotników i rzeczowników, czas przeszły i przyszły, rekcję czasownika, stopniowanie przymiotników oraz bogaty zasób słownictwa dotyczącego opisu miasta, domu, jedzenia i ludzkich emocji.

Autorka chętnie sięga po techniki aktywizujące, w tym po mechanizmy grywalizacji, które czynią naukę ciekawszą. Każdy rozdział kończy się takimi grami jak bingo leksykalne czy układanie pytań z rozsypanek wyrazowych. Bardzo ważnym elementem jest też metoda luki informacyjnej (info-gap), która naturalnie zmusza uczniów do samodzielnego myślenia i pomaga im szybciej przełamać barierę językową w mówieniu.

Dodatkowym ułatwieniem dla nauczyciela jest dodatek metodyczny do każdej lekcji oraz klucz do zadań, co pozwala uczniom na większą samodzielność i daje im możliwość błyskawicznego sprawdzania własnych postępów.

Anna Gaudy-Aniołek, Anna Rogala „Mów do mnie po polsku”

Jest to podręcznik w wersji papierowej oraz e-book wydany w 2006 roku. Od pierwszych stron udowadnia, że nauka na samym początku drogi (poziom A0/A1) wcale nie musi opierać się na żmudnych tabelach, lecz może być niezwykle angażującą przygodą. Autorki postawiły na lekkość, humor oraz maksymalną komunikatywność. Podręcznik został zaprojektowany na około 60 godzin dydaktycznych i świetnie sprawdza się w grupach o zróżnicowanym pochodzeniu narodowościowym. Autorki świadomie zrezygnowały z klasycznych ćwiczeń drylowych na rzecz produkcji językowej – zadawania pytań, tworzenia dialogów i monologów. Gramatyka jest tu traktowana jako niezbędny dodatek, opatrzone przystępnymi komentarzami, które mają wyjaśniać zawłości polszczyzny, a nie przytłaczać ucznia.

Podręcznik został zaprojektowany na około 60 godzin dydaktycznych i świetnie sprawdza się w grupach o zróżnicowanym pochodzeniu narodowościowym. Autorki świadomie zrezygnowały z klasycznych ćwiczeń drylowych na rzecz produkcji językowej – zadawania pytań, tworzenia dialogów i monologów. Gramatyka jest tu traktowana jako niezbędny dodatek, opatrzone przystępnymi komentarzami, które mają wyjaśniać zawłości polszczyzny, a nie przytłaczać ucznia.

Podręcznik łączy sporą dawkę codziennej leksyki z niezbędnymi podstawami systemowymi. Spis treści obejmuje m.in.: tematy komunikacyjne: powitania (Cześć!), przedstawianie się (Jak masz na imię?), wiek i pochodzenie, zakupy i ceny (Ile to kosztuje?), zamawianie jedzenia (Dla mnie pierogi), hobby i czas wolny (Lubię dużo spać!), rutynę dnia codziennego, zdrowie (Boli mnie głowa) oraz zagadnienia gramatyczne, takie jak koniugacje, czas przeszły i przyszły czy poszczególne przypadki.

To, co wyróżnia ten podręcznik na tle innych dostępnych na rynku, to niezwykle postępowe i odważne podejście do ewolucji języka. „Mów do mnie po polsku” wprowadza formy niebinarne w czasie przeszłym (np. zrobiłom, zrobiłoś), co stanowi prawdziwy przełom w glottodydaktyce polonistycznej. Jest to bezpośrednia odpowiedź na potrzeby współczesnych grup

międzynarodowych i studentów, którzy szukają w języku polskim przestrzeni dla własnej tożsamości.

Dodatki w postaci gier językowych oraz końcowy quiz powtórkowy sprawiają, że utrwalanie materiału odbywa się w sposób naturalny. Dla lektora to narzędzie kompletne – z kluczem odpowiedzi i przykładowymi realizacjami wypowiedzi pisemnych, co pozwala skupić się na budowaniu relacji z grupą, a nie na żmudnym planowaniu każdej minuty zajęć. To propozycja dla tych, którzy chcą uczyć polskiego z uśmiechem i w duchu nowoczesnych zmian społecznych.

Aleksandra Bajerska, Justyna Sochacka „Pan Polski”

Kolejna z omawianych publikacji, mimo zachowania tradycyjnej formy podręcznika, kładzie silny nacisk na aspekty zadaniowe i praktyczne wykorzystanie języka. Jest ona skierowana do młodzieży oraz osób dorosłych, oferując kompleksową naukę języka polskiego jako obcego na poziomach A1 oraz A2. Program bazuje na autorskim podejściu komunikacyjnym, które jest wynikiem wieloletnich doświadczeń autorek w pracy z obcokrajowcami. Przejawia się to w specyficznym układzie materiału, kładącym nacisk na umiejętność porozumiewania się w codziennych sytuacjach. Zamiast zaczynać od skomplikowanej teorii, pierwsze lekcje koncentrują się na rozwijaniu umiejętności rozumienia i mówienia. Całość została skonstruowana tak, by zachęcać do aktywnego zabierania głosu, dzielenia się własnymi przeżyciami oraz dyskusji na różne tematy.

Struktura podręcznika jest bardzo logiczna i pozwala na pracę liniową lub według planu zaproponowanego przez nauczyciela, a dzięki dostępnemu online kluczowi odpowiedzi, książka świetnie sprawdza się również w nauce samodzielnej. Każda jednostka lekcyjna składa się z sześciu stałych elementów, które płynnie przechodzą od aktywizacji mówienia i wprowadzania nowego słownictwa, przez pracę z tekstem i szczegółowe wyjaśnienia gramatyczne w formie przejrzystych tabel, aż po finalne ćwiczenia komunikacyjne utrwalające wiedzę w praktyce.

Zakres tematyczny publikacji jest niezwykle szeroki i praktyczny, prowadząc ucznia od podstawowych zwrotów grzecznościowych i przedstawiania się, przez opis wyglądu i charakteru, aż po tematykę związaną z domem i codziennymi obowiązkami. W dalszych rozdziałach uczeń zdobywa kompetencje pozwalające mu odnaleźć się w sytuacjach związanych z jedzeniem, planowaniem czasu wolnego, orientacją w mieście czy wizytą u lekarza. Książka porusza również bardziej złożone zagadnienia, takie jak ekologiczny styl życia, wybór uniwersytetu oraz funkcjonowanie na rynku pracy, co czyni ją kompletnym podręcznikiem do nauki życia w polskojęzycznym społeczeństwie.

Ponadto materiał został opracowany w taki sposób, aby uwzględnić wszystkie kluczowe elementy z katalogu zagadnień gramatycznych na danym poziomie. Dzięki temu uczeń otrzymuje zestaw narzędzi językowych niezbędnych na tym etapie edukacji, bez konieczności sięgania po dodatkowe źródła czy opracowania.

Marta Gołębiowska, Nina Matyba „Polski! Master level” Część 1 i 2

„Polski. Master level!” to dwuczęściowy podręcznik stworzony z myślą o zagranicznych studentach rozpoczynających naukę w Polsce, ale z powodzeniem może być też wykorzystywany w ośrodkach zagranicznych. Publikacja odchodzi od tradycyjnych schematów nauczania na poziomie A1, stawiając na maksymalną użyteczność języka w sytuacjach, z którymi studenci stykają się już od pierwszych dni roku akademickiego. Cała seria została zaprojektowana tak, aby idealnie wpisywać się w rytm lektoratów uczelnianych. Każda z dwóch części składa się z 14 lekcji (13 wprowadza nowy materiał, 1 jest lekcją powtórkową), co pozwala na zrealizowanie materiału w ciągu 30-godzinnego kursu. Każdy rozdział zawiera ćwiczenia na rozumienie ze słuchu, czytanie, leksykę, słowniczek oraz zadanie domowe. Klucze do zadań, transkrypcje nagrań oraz sekcje systematyzujące wiedzę („Co warto wiedzieć”) sprawiają, że podręczniki doskonale nadają się również do nauki indywidualnej.

Pierwsza część skupia się na leksyce i strukturach przydatnych na co dzień. Studenci uczą się m.in.: przedstawiania się i podawania kluczowych informacji o sobie, funkcjonowania w przestrzeni miejskiej (zakupy, zamawianie w restauracjach), poruszania się w świecie akademickim (czytanie ogłoszeń, terminy testów, nazwy zajęć), komunikacji w akademikach i mieszkaniach studenckich.

Druga część kontynuuje naukę, kładąc większy nacisk na funkcjonalne ujęcie gramatyki. Dzięki niej kursanci poznają czasy (przeszły, teraźniejszy i przyszły złożony) oraz kluczowe przypadki (narzędnik i biernik), uczą się opowiadać o swoich planach, przeszłości, typowym dniu

czy preferencjach kulinarnych, oswajają się z formatem zadań certyfikatowych (testy wyboru, prawda/fałsz), co przygotowuje ich do przyszłych egzaminów.

Oba podręczniki zawierają kody QR, które odsyłają do interaktywnych gier utrwalających materiał, dzięki czemu nauka staje się bardziej angażująca i różnorodna.

Wnioski

Przedstawione w artykule opracowania udowadniają, że współczesna glottodydaktyka polonistyczna wymaga świadomego przesunięcia akcentu metodologicznego: z nauczania skoncentrowanego na strukturze języka ku modelowi zorientowanemu na ucznia, jego cele, doświadczenia i sposoby uczenia się. Język polski jako obcy przestaje funkcjonować wyłącznie jako przedmiot nauczania, a staje się narzędziem umożliwiającym uczącemu się interpretowanie rzeczywistości, budowanie relacji społecznych oraz realizację potrzeb osobistych i zawodowych w nowym kontekście kulturowym.

Praktycznym przełożeniem tych założeń jest również zmiana funkcji podręcznika w procesie nauczania. Analiza zaprezentowanych materiałów dydaktycznych potwierdza, że podręcznik nie powinien stanowić zamkniętego scenariusza zajęć, lecz elastyczny fundament, który lektor twórczo adaptuje do kontekstu grupy, poziomu zaawansowania oraz aktualnych potrzeb komunikacyjnych uczniów. Wykorzystanie materiałów opartych na neurodydaktyce, grywalizacji, storytellingu, pracy na tekstach autentycznych oraz inkluzywności językowej umożliwia projektowanie zajęć bardziej angażujących poznawczo i bliższych realnym doświadczeniom kursantów.

Wnioski płynące z analizy wskazują, że innowacyjność w nauczaniu języka polskiego jako obcego nie polega wyłącznie na stosowaniu nowych narzędzi czy technologii, lecz przede wszystkim na świadomej refleksji metodologicznej i elastycznym podejściu do praktyki dydaktycznej (Stankiewicz, Żurek, 2014: 134-140). Nowoczesny warsztat lektora JPJO to przestrzeń, w której teoria glottodydaktyczna spotyka się z uważnością na ucznia, a działania metodyczne są podporządkowane realnym celom komunikacyjnym i rozwojowym osób uczących się. Tak rozumiana dydaktyka staje się odpowiedzią na wyzwania współczesnego świata oraz na rosnące oczekiwania wobec nauczyciela języka jako przewodnika oraz refleksyjnego praktyka.

LITERATURA

Gębał, Przemysław E. 2019: Dydaktyka języków obcych. Wprowadzenie. Warszawa. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Komorowska, Hanna 2009: Metodyka nauczania języków obcych. Warszawa. Fraszka Edukacyjna.

Mikiewicz, Artur 2015: Coaching jako narzędzie zmiany w dydaktyce. In/w: Malinowski, J.A. u./i Wesołowska A. (ed./red.): Coaching i tutoring. W stronę nowoczesnej pracy. Toruń. Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”.

Padzik, Dorota 2021: Nauczyciel XXI wieku: role i wyzwania. In/w: Języki Obce w Szkole, s. 33-38.

Rudzińska-Warzecha, Joanna 2022: Jak usprawnić proces uczenia się języków obcych i zachęcić do nauki dorosłych kursantów? In/w: Języki Obce w Szkole, nr 2, s. 95–99.

Stankiewicz, Katarzyna, u./i Żurek, Anna 2014: Ukryty program nauczania polskiego i niemieckiego jako języków obcych. Konteksty kulturowe. Oficyna Wydawnicza LEKSEM.

Werbińska, Dorota 2019: Skuteczne nauczanie języka obcego: trzy propozycje dydaktyczne, Języki Obce w Szkole, 5, s. 53-58.

ANALIZOWANE MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Bajerska, Aleksandra u./i, Sochacka, Justyna (2024:), Pan polski., UNIVERSITAS.

Gaudy-Aniołek, Agnieszka., u./i Rogala, Anna. (2026): Mów do mnie po polsku. Bardzo komunikacyjny podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego., wWydawnictwo. Po polsku, proszę.

Głowacka, Iwona. (2025):. Antidotum na nudę. E-book dla lektorów JPJO. Materiały autorskie., Warszawa.

Gołębiowska, M.arta u./i, Matyba. Nina (2024):, Polski. Master level!. Część 1 i Część 2. , UNIVERSITAS. Kraków.

www.linguify.pl (dostęp: 08.02.2026).